

ข้อพิจารณา

เรื่องแผนประทุษกรรม

โดย วรวิทย์ ฤทธิพิศ

ผู้พิพากษาศาลจังหวัดเลย

(จากวารสารอัยการ ธันวาคม ๒๕๓๕)

สภาพทั่วไป

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าสื่อมวลชนได้มีความสำคัญและเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชนเป็นอย่างมากในฐานะที่เป็นสื่อกลางที่มีบทบาทสำคัญในการแสวงหาข่าวสารและเสนอข้อมูลเหตุการณ์ความเป็นไปต่างๆ ในสังคม เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้การศึกษาให้ความบันเทิง ตลอดจนความคิดเห็นต่างๆ ต่อประชาชน ข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่น่าเสนอต่อประชาชนนี้ย่อมรวมตลอดถึงข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับอาชญากรรม การสืบสวน สอบสวน ตรวจค้น จับกุมคนร้าย ตลอดจนการพิจารณาคดีในศาล และสิ่งที่ปรากฏให้เห็นอยู่ทุกคืนวันทางสื่อมวลชนต่างๆ หากสังเกตสักนิดจะพบว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือคนร้าย (สำคัญ) ได้และผู้ต้องหาหรือคนร้ายนั้นให้การรับสารภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจมักจะนำตัวผู้ต้องหาหรือคนร้ายนั้นไปทำแผนประทุษกรรมโดยจัดให้ไปนำซึ่งสถานที่เกิดเหตุหรือให้แสดงท่าทางรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดประกอบคำรับสารภาพว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดอย่างไรต่อไป เช่นในคดีฆ่าคนตายก็ให้ผู้ต้องหาแสดงว่าถืออาวุธมีดด้วยมือข้างใดข้างหนึ่งแทงอวัยวะตรงไหน แทงแล้วลากศไปไว้ที่ใด เอาอาวุธซุกซ่อน หรือไว้ที่ใด

ทั้งในขณะที่ทำแผนประทุษกรรมนั้นก็จะมีการถ่ายภาพผู้ต้องหาขณะแสดงท่าทางกระทำความผิดเป็นฉากๆ เป็นตอนๆ บางครั้งก็มีการบันทึกด้วยวิดีโอเทปและมีการนำออกเสนอเป็นข่าวทางจอโทรทัศน์หรือทางหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งภาพที่ปรากฏให้เห็นเหล่านั้นย่อมเข้าสู่การรับรู้ของประชาชน จึงก่อให้เกิดข้อควรพิจารณาว่า การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรมดังกล่าวข้างต้นในสภาพที่เป็นอยู่ปัจจุบันนี้มีความถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และสมควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงหรือไม่อย่างไร

ความเข้าใจเรื่องแผนประทุษกรรม

แผนประทุษกรรม จากหลักฐานที่ค้นได้พบว่า ได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๒ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการรวบรวมวิธีการหรือแบบแผนต่างๆ ในการกระทำความผิดของคนร้ายเก็บไว้เพื่อศึกษาค้นคว้า เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมเป็นสำคัญ โดยมีเหตุผลสนับสนุน ๒ ประการ คือ

(๑) คนร้ายทุกๆ คนมีวิธีการเล่ห์กลในการกระทำโจรกรรมต่างๆ กัน

(๒) คนร้ายอาชีพรายหนึ่งๆ มักจะกระทำโจรกรรมด้วยวิธีและเล่ห์กลตามรอยเดิมที่ตนได้กระทำมาแล้วในครั้งก่อน^(๑)

ซึ่งการจัดทำหรือบันทึกแผนประทุษกรรมของคนร้ายนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่การสืบสวนสอบสวนคดีอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นต่อไป เพราะคดีอาชญากรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้น บ่อยครั้งมักเกิดขึ้นซ้ำในรูปแบบหรือวิธีการเดิม หรือหากจะผิดเพี้ยน ไปบ้างก็เป็นเพียงเล็กน้อย การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เรียนรู้ถึงกลไก ความสลับซับซ้อน เล่ห์กลขั้นตอน ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ในการกระทำความผิดของคนร้ายล่วงหน้า จะช่วย

ให้ฝ่ายแก่การสืบสวน สอบสวนหาตัวคนร้ายต่อไป อันจะทำให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม สามารถบรรลุผลได้อย่างสูงสุดและมีประสิทธิภาพ

รวมความแล้วอาจจะกล่าวได้ว่าแผนประทุษกรรมนั้นหมายถึง แบบอย่างของการทุจริตหรือวิธีการกระทำความผิดของคนร้าย ทั้งนี้ได้หมายถึงแต่เพียงวิธีการอย่างเดียวอย่างหนึ่งของคนร้ายที่กระทำไปเพื่อทำลายล้างกีดกัน หรือเพื่อเข้าไปถึงที่เก็บทรัพย์ เช่น การเจาะ ฝัง ตัด ไซ ปีน ป่าย ล้วงสอย เท่านั้น แต่หมายความถึงการกระทำทุกกรณี หรือพฤติกรรมทั้งหมดของคนร้าย นับตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการซึ่งอาจมีการใช้กลอุบาย ใช้เครื่องมือ เครื่องมือหรืออาวุธหรือวิธีการอย่างใดๆ ตลอดจนใช้พรรคพวกยานพาหนะ เข้าช่วยจนถึงขั้นการกระทำความผิดหรือการทุจริตนั้นล้มฤทธิ์ผล

สภาพจัดทำแผนประทุษกรรมในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าในคดีอุกฉกรรจ์หรือคดียวดยานพาหนะโดยบุคคลหรือทรัพย์ในถนนหลวงและคติบุกรุก เมื่อต้องหาให้การรับสารภาพแล้วตามระเบียบข้อบังคับของกรมตำรวจ คือระเบียบการกรมตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๘ การสอบสวนข้อ ๒๖๕, ๒๖๖, ๒๖๗ และข้อ ๒๖๘ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจำต้องทำแผนที่สังเขปแสดงสถานที่เกิดเหตุประกอบการสอบสวน โดยจะต้องจัดให้ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา หรือพยานเป็นผู้นำใช้สถานที่เกิดเหตุ และลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่เกิดเหตุนั้นทุกราย แผนที่นั้นต้องแสดงทิศทางการเข้า การออกของบุคคลผู้เกี่ยวข้องกับคดีนั้น รวมทั้งเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นตลอดจนทางหลบหนีของผู้กระทำความผิด ความเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิดในขณะก่อนหรือหลังการกระทำความผิดและอื่นๆ เท่าที่จำเป็น และควรจัดให้มีการถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ และร่องรอยต่างๆ ประกอบเข้าไปในสำนวนเพื่อประโยชน์แก่คดีอีกชั้นหนึ่งด้วย

เหตุผลของการจัดทำแผนประทุษกรรมในปัจจุบัน กล่าวกันว่าเพื่อให้แน่ใจว่าผู้ต้องหาได้ให้การรับสารภาพด้วยความสมัครใจจริงและคำรับสารภาพนั้น เป็นความจริงทั้งสิ้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องหานั้นกลับใจให้การปฏิเสธในชั้นศาลหรือแม้จะกลับใจให้การปฏิเสธก็ไม่เสียหายแก่คดี เพราะมีหลักฐาน ประกอบคำรับสารภาพคือหลักฐานที่ผู้ต้องหา นำชี้เกิดเหตุหรือนำให้คั่นของกลางได้ ถ้าหลักฐานเหล่านี้สอดคล้อง กับพยานหลักฐานของฝ่ายผู้เสียหายหรือพยานก็จะเป็นสิ่งที่ยื่นเอาแก่ผู้ต้องหาได้เป็นอย่างดี^(๒)

ข้อพิจารณา

จากเหตุผลของการจัดการแผนประทุษกรรมในกรณีที่ต้องหาให้การรับสารภาพข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าค่อนข้างจะเป็นเรื่องที่ผิดเพี้ยนไปจากวัตถุประสงค์และเหตุผลของการจัดทำให้มีการทำแผนประทุษกรรม เพราะวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการจัดทำแผนประทุษกรรมเดิมที่เดิยวนั้นมีขึ้นเพื่อรวบรวมวิธีการหรือแบบแผนกลวิธีการทำความผิดของคนร้ายไว้เพื่อศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการสืบสวนสอบสวนหาตัวคนร้าย เพราะกลวิธีในการกระทำความผิดของคนร้าย ประเภทหนึ่งๆ มักจะดำเนินตามรอยเดิมที่ได้กระทำมาแล้วในครั้งก่อนๆ หรือคนร้ายบางคนก็มีเล่ห์กลวิธีการในการกระทำความผิดที่สลับซับซ้อนแตกต่างกันไปจากคนร้ายรายอื่นๆ การที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ศึกษาถึงวิธีการกระทำความผิดต่างๆของคนร้ายจากประสบการณ์ ที่เกิดขึ้นล่วงหน้า จะช่วย

^(๒) แสง วีระสวัสดิ์, หลักการสืบสวนและสอบสวน, เอกสารประกอบคำบรรยายในการอบรมอัยการผู้ช่วยภาควิชาการกรมอัยการ หน้า ๒๕

ให้การสืบสวนสอบสวนหาตัวคนร้ายในคดีนั้นๆ เป็นไปโดยง่ายยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สังคมโลกปัจจุบันนับได้ว่ามีความเปลี่ยนแปลงเจริญรุดหน้าไปมากตามลำดับ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสาร คมนาคมที่ทันสมัยในแง่มุมหนึ่งกับช่วยให้การกระทำความผิดเป็นไปโดยแนบเนียน มีความละเอียดลออซับซ้อนยิ่งขึ้น ความจำเป็นของเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนในการศึกษาเล่าห์กลวิธีการกระทำความผิดของคนร้ายในคดีหนึ่งๆ เพื่อก้าวให้ทันความรุดหน้าของการประกอบอาชญากรรมของคนร้ายยิ่งทวีความสำคัญขึ้นประดุจเงาตามตัว ดังนั้น การจัดทำแผนประทุษกรรม^(๓) ของพนักงานสอบสวนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การปราบปรามอาชญากรรมในสังคมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จริงอยู่เมื่อพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของรัฐในการกำหนดความผิดและโทษทางอาญาเพื่อรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของบ้านเมือง โดยถือว่าการกระทำความผิดทางอาญาเป็นการกระทำความผิดต่อความสงบของและรัฐและตกเป็นภาระหน้าที่ของรัฐที่จะต้องเข้ามาป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิด ด้วยการบังคับใช้กฎหมายจัดระบบการดำเนินคดีอาญาให้มีการสืบสวน สอบสวน ตรวจค้น จับกุม ฟ้องร้อง ตลอดจนพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้กระทำความผิด แต่ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาในแง่มุมหนึ่งก็ต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมด้วย โดยจะต้องระมัดระวังมิให้เป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิและสถานะของผู้ต้องหาโดยไม่จำเป็น

กล่าวโดยเฉพาะ มนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใด สถานะใด ย่อมเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณที่ทุกคนมีอยู่เนื่องจากความเป็นมนุษย์ มีความเสมอภาคในเกียรติศักดิ์ มีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน แม้บุคคลนั้นจะตกอยู่ในสถานะผู้ต้องหา ก็หาทำให้ความเป็นมนุษย์ ความทรงไว้ซึ่งสิทธิในชื่อเสียง เกียรติคุณและความเสมอภาคในเกียรติศักดิ์อันเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์ต้องลดน้อยถอยลงไปไม่ หลักการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนปรากฏให้เห็นในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ ๑ ข้อ ๖ และข้อ ๗ ซึ่งนับเป็นหลักสากลที่นานาประเทศต่างให้การยอมรับ

ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น ในหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาต่างก็ให้การยอมรับว่าผู้ต้องหาเป็นผู้ทรงไว้ซึ่งสิทธิจะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงโดยศาลอันถือเป็นหลักการหรือสิทธิขั้นมูลฐานของผู้ต้องหา หรือบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาและเป็นหลักสากลที่นานาอารยประเทศต่างให้การยอมรับทางในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิหรือแม้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกยุคทุกสมัยต่างก็บัญญัติรับรองหลักการนี้ไว้

ข้อควรพิจารณาก็คือการที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปนำขึ้นสถานที่เกิดเหตุรวมถึงให้แสดงที่ทางรายละเอียดขั้นตอนต่างๆ ในการกระทำ

^(๓) การจัดทำแผนประทุษกรรมในที่นี้ผู้เขียนมิได้มุ่งประสงค์ให้หมายถึงความถึงการนำตัวผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา หรือพยานไปนำขึ้นสถานที่เกิดเหตุ และถ่ายภาพหรือแสดงลักษณะท่าทางกระทำความผิดทั้งในขณะที่เกิดเหตุหรือหลังเกิดเหตุ แต่มีเจตนาให้ความหมายถึงการจัดทำบันทึก ศึกษาวิธีการกระทำความผิดต่างๆ ของคนร้าย เพื่อประโยชน์ และให้ง่ายแก่การสืบสวนสอบสวนหาตัวคนร้ายต่อไปเท่านั้นดังนั้นในบทความนี้ตอนใดที่กล่าวถึงการจัดทำแผนประทุษกรรม ขอให้ผู้อ่านได้โปรดเข้าใจตามนี้

ความผิด (ทำแผนประทุษกรรม) ดังปรากฏให้เห็นทางหน้าจอโทรทัศน์หรือหน้าหนังสือพิมพ์
ทุกวันนี้ นอกเหนือจากจะเป็นเรื่องที่ผิดเพี้ยนขัดกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผน
ประทุษกรรมแต่ดั้งเดิมดังกล่าวมาแล้วยังเป็นเรื่องที่อาจส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ
และสิทธิที่ได้รับการสนับสนุนไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาด้วยกันเพราะการนำ
ผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุและให้แสดงท่าทางข้างต้น เท่ากับเป็นการประจานผู้ต้อง
หาต่อสาธารณชน เป็นการทำลายเกียรติยศ ชื่อเสียงของผู้ต้องหา ทำให้ค่าหรือราคา
ของผู้ต้องหาในทางสังคมด้อยลงหรือหมดไป แม้ศาลจะมีคำพิพากษาว่าเขามีความผิด
ก็ไม่ได้หมายความว่าชื่อเสียงเกียรติคุณของเขาจะสูญสิ้นลงไปด้วย แต่เขายังทรงไว้ซึ่ง
เกียรติยศ ชื่อเสียง และชอบที่จะได้รับการยอมรับนับถืออยู่ตราบใดที่เขายังเป็นมนุษย์
และเมื่อพ้นโทษแล้วเขาก็ต้องกลับเข้าสู่สังคมใช้ชีวิตตามปกติเช่นบุคคลอื่นทั่วไป ดังนั้น
หากพิจารณาในแง่มุมนี้ การจัดทำแผนประทุษกรรมของเจ้าพนักงานตำรวจข้างต้นจึง
เป็นเรื่องที่ไม่สมควรหรือเป็นเรื่องที่เกินความจำเป็นไป .

(อ่านต่อฉบับหน้า)